

Nr 344.

Av herr **Karlsson, Gustaf**, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 332 angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet ha föreslagits vissa åtgärder, vilka syfta till att bringa lättnad i de svårigheter, som uppstå då en husmor blir urståndsatt att omhändervåden i hemmet och då arbetskraft i vanlig ordning icke står att erhålla för fullgörande av husmoderns ansvarsfulla uppgift. Dessa Kungl. Maj:ts förslag ha i vida kretsar motsetts med stor förväntan. Behovet av effektiva åtgärder på angivna område är också utan tvivel mycket stort. Viktigt är det därför att de åtgärder, som från statsmakternas sida åtgöras, bli verkligt effektiva.

Ehuru Kungl. Maj:ts förslag till ordnande av hemvårdarinneverksamheten, enligt vårt förmenande, i stort sett torde kunna godtagas, hade det dock varit önskvärt att i propositionen framlagts konkreta förslag angående ordnandet av den alternativa utbildningen genom två-månaders kurser. De lanthushållsskolor och andra organ, som beräknats skola taga sig an denna utbildning, torde som regel ha såväl sina inkomst- och utgiftsstatser som även sina schemata för undervisningsarbetet fastställda för år 1944.

Under alla förhållanden torde det vara angeläget, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på detta område samt vidtager alla de åtgärder, som kunna visa sig erforderliga för att i propositionen antydda två-månaders kurser utan tidsutdräkt komma till stånd.

En annan och vida allvarligare erinran kan emellertid göras mot förslaget till löneförmåner åt de heltidsanställda hemvårdarinnorna.

Befolkningsutredningen hade föreslagit en begynnelselönen av 1,800 kronor per år med tre ålderstillägg å vardera 100 kronor jämte fri bostad. På denna lön skulle dock inget dyrtidstillägg utgå. I propositionen har lönen föreslagits till 1,200 kronor för år jämte fri bostad samt ålderstillägg i enlighet med befolkningsutredningens förslag. På lönen skall, enligt Kungl. Maj:ts förslag, dyrtidstillägg utgå. Med nuvarande indexläge betyder dyrtidstillägget ett årligt tillägg om i runt tal 240 kronor. Hemvårdarinnans lön skulle sålunda bli 1,440 kronor för år mot av befolkningsutredningen föreslagna 1,800 kronor. I remissvaren ha visserligen erinringar gjorts mot att den av de sakkunniga föreslagna lönen vore för hög. Som stöd för detta påstående ha i huvudsak framhållits följande tre omständigheter.

- 1) Den föreslagna lönen vore för hög jämfört med den ersättning, som särskilt på landsbygden utginge för hemhjälpsarbete.

- 2) Hemvårdarinnans lön skulle icke komma att stå i riktig relation till lönen för distriktssköterskor och barnmorskor.
- 3) Hemvårdarinnorna skulle komma att i stor utsträckning få åtnjuta fri kost.

Vi äro av den mening, att de argument, som anförts för att en lön på 1,800 kronor skulle vara för hög, icke äro hållbara. För vår del äro vi övertygade om att statsmakternas syfte är att medverka till en hjälpform för hemarbetet, särskilt på landsbygden, som blir till verklig nytta, som blir något mer än en vacker skrivbordsprodukt. Det bör då stå klart för alla att det gäller att skapa sådana löne- och andra förhållanden, att unga, ambitiösa kvinnor känna sig dragna till de arbetsuppgifter, varom här är fråga. Den strida ström av unga och duktiga kvinnor, som nu går från landsbygden till städerna, hämmas inte till någon del, förrän de unga kvinnorna på landsbygden erbjudas löner, som ligga på ungefär samma nivå som de, vilka förekomma i städerna. Göres en sådan jämförelse av lönerna framgår det klart, att en begynnelselönen på 1,800 kronor (utan dyrtidstillägg) icke är för hög. Varje ung och framåtsträvande kvinna, som kan förmås att stanna på landsbygden och ägna sig åt hemvårdarinnans arbetsuppgift, medför en vinst för landet i sin helhet och särskilt en vinst för hemmen på landsbygden. Det är vår bestämda mening, att med de löner, som faktiskt förekomma i de större städerna, är det föga hopp om att de mest lämpade kvinnorna komma att ägna sig åt hemvårdarinnans arbete, därest lönen för detsamma skall fastställas enligt Kungl. Maj:ts förslag. Snarare äro vi av den uppfattningen, att icke ens befolkningsutredningens förslag ger full garanti för att de duktigaste och plikttrognaste kvinnorna erhållas för uppgiften. Då det här gäller att för längre eller kortare tid träda i husmors ställe med alla de arbetskrävande och grannliga uppgifter, som därmed följa, är det uppenbart, att allt måste göras för att endast den bästa arbetskraften ifrågakommer.

Vad angår jämförelsen med distriktssköterskornas och barnmorskornas löner förefaller det oss, som om skillnaden, även med utgångspunkt från befolkningsutredningens förslag, vore tillräckligt stor. Distriktssköterskornas utbildning är längre samt dyrbarare och deras arbete är även utan tvivel mycket krävande. Men mot detta ställes då hemvårdarinnornas mycket betungande grovarbete samtidigt som det blir fråga om vård av hem och barn, som kräver omdöme och grannlagenhet.

Den skillnad, som skulle finnas mellan distriktssköterskans begynnelselönen å 2,100 kronor plus 19.6 procent rörligt tillägg, vilket för närvarande innebär en begynnelselönen på 2,511 kronor för år, samt hemvårdarinnornas begynnelselönen enligt befolkningsutredningens förslag 1,800 kronor för år är sålunda 711 kronor per år. Sedd mot bakgrunden av att dessa båda tjänstegrupper tillhöra de lägre inkomsttagarna, hos vilka 100 kronor är av större värde än t. ex. för högre inkomsttagare, synes skillnaden 711 kronor vara betydande. Men därtill kommer, att landstingen betala högre löner än i statsbidragsförfattningen stipulerade *minimilöner*. De flesta landsting betala distriktssköterskan en begynnelselönen på 2,280 kronor för år. Men det finnes landsting,

som betala upp till 2,480 kronor i begynnelselön jämte dyrtidstillägg samt ålderstillägg, som även de överstiga vad som staten föreskrivit. Enligt av landstingsförbundet tidigare lämnade officiella uppgifter är en distriktssköterskas lägsta lön 2,727 kronor, mot vilken då kan ställas en hemvårdarinns lön enligt Kungl. Maj:ts förslag på 1,440 kronor. Skillnaden är avsevärd och enligt vår mening allt för stor.

Vad det gäller barnmorskornas löneförhållanden så bör det framhållas, att vid remissvarens avgivande hänsyn icke har kunnat tagas till beslutet vid årets riksdag att från och med år 1944 väsentligt förbättra barnmorskornas löner. Vad som sålunda sagts om distriktssköterskornas löner i förhållande till de löner, som ifrågasatts för hemvårdarinnor, gäller, relativt sett, även för barnmorskorna.

Vad angår förhållandet att hemvårdarinnan skulle erhålla kosten i de hem hon arbetade i, varför detta skulle innebära en ganska väsentlig förmån, förefaller det oss, som om detta resonemang grundade sig på obekantskap med förhållanden hos stora grupper av landsbygdens fattiga befolkning. Tyvärr är det ännu så illa ställt i många hem, särskilt där husmor kortare eller längre tid varit sjuklig, att hemvårdarinnan torde behöva medföra matsäck i stället för att äta av de smulor, som kunna finnas i ett sådant hem. Även hemvårdarinns arbetsförhållanden torde göra det olämpligt att räkna med att hon skall erhålla maten i det hem hon arbetar i. Det måste nämligen tänkas, att hemvårdarinnan har flera hem att se till på en dag. Och det kan då uppstå fråga, i vilket hem hon skall intaga sin måltid. Enbart det förhållandet, att hemmen skola vara skyldiga att hålla hemvårdarinnan med lagad mat, torde avhålla många av de hem, som ha det sämst ställt och sålunda i första hand skulle behöva hjälp, att begära biträde av hemvårdarinna.

Slutligen vilja vi med bestämdhet hävda, att det är oriktigt, att statsmakterna gång efter annan besluta om löner till befattningar inom socialvården, vilka löner icke motsvaras av det levande livets krav, utan tvinga kommuner och landsting — för att något skall bli utfört inom respektive områden — att överbjuda varandra i förmåner som tillägg till de av staten stipulerade lönerna. Vi befara, att det går så även med hemvårdarinneorganisationen, därest Kungl. Maj:ts förslag beträffande lönerna till hemvårdarinnorna skulle av riksdagen bifallas.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 332 måtte besluta fastställa lönen för hemvårdarinnor till 1,800 kronor för år jämte tre ålderstillägg om vardera 100 kronor efter tre, sex och nio års tjänst.

Stockholm den 28 oktober 1943.

<i>Gustaf Karlsson.</i>	<i>Alb. Ramberg.</i>	<i>Oscar E. Mattsson.</i>
<i>Karl H. Andersson.</i>	<i>Rob. Krügel.</i>	<i>Eric Ericson,</i> <i>Karlskoga.</i>
<i>Harald Åkerberg.</i>	<i>Rud. Anderberg.</i>	<i>L. Franzon.</i>
<i>Edwin Berling.</i>		<i>J. Hansson.</i>